

Vojko Devetak

SAKRAMENAT SVETE POTVRDE

3. Slavljenje sakramenta potvrde

Dan potvrde — Dan župskih Duhova. Slavljenje sakramenta potvrde treba tako pripremiti i tako obaviti da to uistinu bude dan religiozno osobni i zajedničarski susret s Bogom po Isusu Kristu u živoj zajednici Crkve gdje biskupski službenik pod velom znakova podjeljuje puninu Duha Svetoga za životno angažiranje i svjedočenje. Dan slavljenja potvrde ne smije se pretvoriti u nekakav folklorni običaj, u obnavljanje ili stvaranje novih kumovskih odnosa, razmjena poklona, upriličenje gozbi, fotografiranja i drugih konvencionalnosti kao da su to neophodni elementi potvrde. I prisutnost biskupa kao i zaokupljenost oko njega, iako je on neophodan, ne smije skrenuti pažnju od svete božanske stvarnosti koja se u sakramentu zbiva. Vanjština slavlja ne smije zasjeniti bitno duhovno događanje. Treba izabrati prikladan dan koji neće biti opterećen drugim aktivnostima i drugim slavljinama. I prostor i vrijeme i sudionici trebaju usredotočiti svoju pažnju na ono glavno, na nedjeljivu stvarnost koja se krije iza vidljivih obrednih kretnja i riječi. Ako čitava zajednica svjesno, kao što u Uskrsnom bdjenju obnavlja svoje krštenje, obnovi svoju potvrdu da bi stvarno živjela svoju potvrdu, onda će dan potvrde zaista biti dan župskih Duhova.

Pripravna sinaksa za župske Duhove. Svako liturgijsko slavlje je prazno i bezvrijedno ako se ne shvaća, a shvaćanja nema bez pouke. Sabrano, svjesno, aktivno i doživljeno slavljenje potvrde neophodno potrebuje katehetsku pouku, osobito danas kad je taj sakramenat veoma malo poznat. Sakramenti koji se primaju samo jedanput u životu ostaju u nama kipući izvor božanskog života i stoga im treba posvetiti posebnu pažnju. Pouka se ne smije ograničiti samo na neke pojmove o naravi, učincima, materiji i liku, djelitelju i subjektu sakramenta. Priprava za potvrdu treba biti itinerarij pedagoške inicijacije koja stvarno odgovara tradicionalnoj praksi Crkve.

Nužnost potvrde. Nepoznavanje potvrde i širokog djelovanja Duha Svetoga, što je sekulariziranom svijetu neophodno, učinilo je da mnogi ne primaju ovaj važni sakramenat. Budući da potvrda sadrži bogato izlivanje milosti i Duha Svetoga, produbljuje božansko sinovstvo i zajedništvo, „promovira čovjeka na sa-

vršenu zrelost''¹ i budući da povećavajući milost povećava eshatološko usmjerenje krsne milosti, potvrdu bi morao primiti svaki kršćanin. Potvrda je potrebna, naglašava sv. Toma, „da se umirući kršćani pojave savršeni prema onoj Ef 4,13, i dok svi zajedno ne dođemo savršenom čovjeku, k mjeri punine veličine Kristove''². Toma naglašava da je potvrda potrebna i umirućoj djeci stoga „jer umiruća krizmana djeca postižu veću slavu, kao što i ovdje dobivaju veću milost''.³ Iz istog razloga Pio XII. dozvolio je da župnici na svom području mogu, u odsutnosti biskupa, umirućim nekrizmanim kršćanima podijeliti potvrdu.⁴ Sv. Antonin, sv. Alfonzo, papa Benedikt XIV. i neki drugi teolozi zastupaju mišljenje da je teška obaveza primiti potvrdu. Iako po nauci Crkve taj sakrament nije nužan necessitate medii za spasenje, ipak nitko ga ne smije zanemariti. Bio bi težak grijeh ako bi netko odbio primiti potvrdu iz prezira ili kad bi se radilo o sablazni i posebnoj opasnosti za spasenje. Na primanje potvrde potiče nas ljubav prema samima sebi i Kristova volja da je svi prime. Svi ti razlozi obavezuju župnike i roditelje da nastoje oko toga da svi krštenici prime i sakrament potvrde. Osim toga, traži se primanje potvrde da bi netko mogao biti krizmeni kum, stupiti u redovnike, primiti svete redove, te da može primiti sakrament ženidbe ako potvrdu može primiti bez velike neugodnosti.

Dan župskih Duhova i Pedesetnica. U teološkim spisima i novom Redu potvrde potvrda se često povezuje s danom prvih Duhova, Pedesetnicom (Dj 2,1-11). Moramo biti veoma oprezni kad se taj odlučni događaj u povijesti Crkve primjenjuje na tumačenje potvrde. Bilo bi teološki opasno na krizmanog kršćanina primijeniti preobražaj koji se zbio nad prvim papom i njegovim suradnicima prilikom silaska Duha Svetoga. Jedno je služba klera, a drugo je služba laika. Sv. Toma piše da je događaj prvih Duhova različit od događaja potvrde. Tomina usporedba o dječjoj i zreloj dobi ima opći karakter i ne ruši razliku klera i laika. Prije silaska Duha Svetoga apostoli su se brinuli samo o svojim osobnim odnosima s Kristom, poslije silaska Duha njihova se pažnja usmjeruje prema drugima. U tom smislu je krizmanik upleten u odnose prema drugima. „Biti zreo u Crkvi na dan Duhova bilo je označeno prvim javnim nastupom hijerarhije, međutim, očito je da pojedini kršćanin kad je primio potvrdu, nije dobio vlast da započne aktivnost koja je povjerena kleru''.⁵ Dolazak Duha Svetoga označavao je javnu pojavu Crkve koja svoju službu vrši pod apostolskim autoritetom propovijedanjem i dijeljenjem sakramenata. Apostoli su bili transformirani u zbor aktivnih navjesticatelja vjere. I krizmanik je osposobljen da razvija svoju navjesticateljsku i svjedočansku aktivnost pred svijetom koju vrši pod crkvenim autoritetom. Zbog toga prije potvrde biskup ispituje vjersko znanje kandidata da se uvjeri jesu li podobni obavljati svoju eklezijalnu i apostolsku službu. Nijedna pak posebna aktivnost ne može se označiti kao karakteristična za potvrđenika. U svakom slučaju, okolnosti

1. Sv. Toma Summa III, 72,5.

2. Sv. Toma Summa III, 28.

3. Sv. Toma Summa III, 72,8 ad 4.

4. AAS, 38, 1946, 349.

5. C. E. O'NEILL, *Incontro con Cristo nei sacramenti Assisi* 1968, 145.

određuju poseban način kako će pojedini krizmanik izgrađivati vjernike. Krizmanici će „pružati svjedočanstvo Gospodnje muke i uskrsnuća i postati djelotvorni članovi Crkve na izgradnju Kristova tijela u vjeri i ljubavi“, tako govori službenik potvrde odraslim novokrštenicima prije podjele potvrde.⁶

Sadržaj pouke. Pouka treba osvijetliti nutarnju povezanost potvrde „s cjelokupnom kršćanskom inicijacijom koja dosiže svoj vrhunac u pričesti tijela i krvi Kristove. Zbog toga nek potvrđenici sudjeluju u euharistiji kojom se dovršava njihova kršćanska inicijacija“ (RP 13). Premda tri temeljna elementa kršćanske inicijacije imaju svaki svoje značenje i stoga se mogu vremenski odijeliti, ipak se oni „tako međusobno stapaju da privode punom uzrastu Kristove vjernike, koji u Crkvi i u svijetu izvršuju poslanje svega kršćanskog naroda“.⁷ Novi Red potvrde ne predstavlja slavljenje potvrde kao samo jedan moment u životu kršćanina, već kao put, itinerarij koji kršćanina vodi u punu odgovornost poslanja Crkve do zadnjeg časa tog itinerarija, zajedničkog sudjelovanja u Večeri Gospodnjoj, „sakramentu sakramenata“ do punog zajedništva s Kristom.⁸

Pouka bi morala obuhvatiti: odnos krštenja i potvrde; Duh Sveti u povijesti spasenja i u našem životu; značenje polaganja ruku u Sv. pismu i liturgiji Crkve; značenje ulja u Sv. pismu i Crkvi; odnos potvrde i euharistije; svjedočenje kršćanskim življenjem; kumovanje zajednice koju predstavljaju kumovi i kume. 29 biblijskih čitanja (5 iz Starog i 24 iz Novog zavjeta) koja donosi Red potvrde pružaju obilnu građu za pouku: prisutnost Duha Svetoga pri stvaranju svijeta; proročki navještaji o Duhu Svetome obzirom na budućeg Mesiju i mesijanski narod (čitanja: Iz, Ez, Joel); silazak Duha Svetoga na Krista (krštenje i preobraženje) i Crkvu (Dj 2); na prve kršćane (Dj 8; 10; 19); učinci na kršćanima (Rim i Gal); utjecaj Duha na zajednicu spašenih (1 Kor i Ef); eshatološka dimenzija Duha Svetoga (Rim 8 i Ef 1).

Nije dosta obrazovati um, treba kod kandidata i zajednice stvoriti dostatno *raspoloženje duše i srca* za primanje potvrde. Sakrament je intimni susret s Bogom po Isusu Kristu i Duhu Svetome. Tu djeluje Bog, tu nas obuhvaća Sveti, onaj koji spasava i posvećuje. Sakramentalni susret nije djelo čovjeka već Boga. Djelovanje Boga koje je upravljeno nama, nas zove, nas dotiče, nas posvećuje, nas spasava, ali samo ako smo raspoloženi za taj susret. Osobni susret može se učinkovito doživjeti samo u živom dijalogu između Boga i čovjeka. Božji poziv traži naš odgovor: spremno umrijeti, biti pokopan i uskrsnuti s Kristom. Darovi Duha Svetoga nisu besplatni darovi već za primaoca postaju imperativ za svet, bogobožan život. Stoga se preporučuje da se neposredno pred dan podjele potvrde obavi duhovna obnova ili duhovne vježbe svih. Za to nam opet lijepe sugestije daju čitanja iz Reda potvrde: razviti u dušama mentalitet blaženstava (Mt 5 i Lk 10); duh samozataje (Mt 16); duh raspoloživosti prihvatiti Božje riječi i njegov dar

---

6. Inicijacija odraslih, 99, br. 229.

7. Red krštenja, Opće napomene, br. 2.

8. Red krštenja, br. 68.

(Lk 8); upoznati Duha Svetoga kao tješitelja, vođu, učitelja, svjedoka kako nam sugeriraju čitanja iz Ivanova evanđelja.

Pouka i duhovna priprema treba najprije obuhvatiti kandidate za potvrdu. Pritom treba imati pred očima da njihova religioznost prelazi iz roditeljskog (paternalističkog) stadija u osobni i samostalni stadij jer po potvrdi preuzimlju novi položaj u Crkvi. Krizma mora biti središte interesa roditelja čija je uloga nezamjenjiva i koji imaju sretnu prigodu da svojoj djeci otkriju dubinu sakramentalnog života bilo pomažući im u pouci, potičući ih da sudjeluju u katehetskoj pouci, bilo pripremajući im srce za dostojno primanje potvrde. Održati bar jedan sastanak s roditeljima već na početku kandidature i kasnije tijekom pripreve. Budući da kumovi nisu nikakve figure i da njihova uloga nije pasivna ni na potvrdi ni za kasniji život krizmanika, i njih treba pripremiti. Budući da potvrda kao i svaki liturgijski čin ima komunitarnu dimenziju i otvoren je cijelom Božjem puku, obavezna je i čitava župna zajednica ne samo da djelatno sudjeluje u potvrdnom slavlju već da daje konkretni dokaz svoje vjere i plodova koje je u njima proizveo Duh Sveti. To je prigoda da i u sebi probude svijest milosnih darova potvrde i obaveza koje iz nje slijede. Stoga su sva župna zajednica i posebno pastoralno vijeće pozvani sudjelovati s krizmanicima, roditeljima i župnikom da bi Dan potvrde bio uistinu Dan župskih Duhova. Angažirati sve da novokrizmanici osjete i dožive kako ih župna zajednica rado prihvaća u aktivni život župe.

Godina potvrde. Ozbiljnost potvrde očito zahtijeva više vremena pripreve i pouke. Da bi se to ostvarilo, u nekim župama prakticira se „Godina potvrde“. Naime, ona godina kad će u župi biti dijeljena potvrda proglašava se godinom potvrde, godinom pripreve za župske Duhove. Kroz tu godinu potvrda treba postati središte zanimanja ne samo za kandidate za potvrdu već i cijele župske zajednice koja treba biti spremna prihvatiti odgovornost za taj sakrament da stvarno dan potvrde bude događaj spasa. Vremenski će godina pripreve trajati prema potrebama i mogućnostima župe. Kroz to vrijeme obaviti će se katehetska i liturgijska priprava, duhovni susreti zajednice, zajedničko sudjelovanje u liturgijskim činima, u službama Božje riječi, u karitativnoj praksi. Tu treba biti na djelu pastoralna inventivnost.

Proglašenje godine potvrde. Kao najprikladnija prigoda za proglašenje godine potvrde i početka krizmenog katakumenata sugerira se blagdan Krštenja Gospodinova.⁹ Događaj koji se slavi i biblijska čitanja tog blagdana pružaju prikladnu građu da se osvijetli važnost kršćanske inicijacije, djelovanje Duha Svetoga, povezanost potvrde i krštenja i naglasi važnost budućih župskih Duhova. Istog dana trebalo bi obaviti obred primanja pripravnika za potvrdu. Bilo bi vrlo prikladno kad bi toga dana došao biskup ili njegov zamjenik u župu kao glavni službenik potvrde i glava mjesne Crkve. Došao ili ne došao biskup u župu, u svakom slučaju preporučuje se da dotičnoj župnoj zajednici uputi pastirsko pismo.

---

9. Ovdje iznosimo razne sugestije Talijanske biskupske konferencije.

Predlaže se da one nedjelje koja prethodi danu potvrde sva župna zajednica skupa s krizmanicima obavi obnovu krsnog zavjeta.

Tri dana neposredno prije potvrde bilo bi dobro obaviti duhovne vježbe ili duhovnu obnovu koja bi završila zajedničkim slavljenjem sakramenta pokore.

Iako nije propisan posebni obred za primanje kandidata za potvrdu, to se smatra pastoralno vrlo korisnim. Budući da za taj čin nije predviđen nikakav posebni obred, neki su župnici sastavili obred sličan primanju odraslih katekumena kako se nalazi u obredniku Red pristupa odraslih u kršćanstvo. Ovdje sugeriramo jedan način koji se prakticira u milanskoj nadbiskupiji.

Određenog dana (ne mora to biti blagdan Krštenja Gospodinova) kandidati za potvrdu u pratnji svojih roditelja pjevajući u ophodu ulaze u crkvu. Ako ih je malo, stanu oko oltara u prezbiteriju, a ako ih ima više, u prvim klupama.

Euharistijsko slavlje započinje uobičajenim obredom, a u pozdravu celebrant srdačnim riječima prisutnima zaželi dobrodošlicu, navijesti svečanost dana i značenje obreda primanja kandidata.

Prije pokorničkog čina jedan par roditelja s vjeroučiteljem pristupi pred sjedište celebranta, a jedan od roditelja reče: „Oče biskupe, pred ovom kršćanskom zajednicom predstavljamo vam ovu djecu koja mole da ih se primi i upiše za pripravnike za potvrdu.“

Zatim jedan od kandidata u ime svih pročita molbu za prijem među kandidatima: „Ja . . . kršten . . . u crkvi . . . član ove župske zajednice, molim da me se primi u pripravnike za potvrdu. S pomoću Božjom, bl. Djevice Marije i Svetih zaštitnika nastojat ću uvijek sudjelovati u svim poukama, u blagdanskome euharistijskom slavlju, nastojat ću biti bolji u kući, u školi, u igri, bolje upoznati Isusa i ljude voljeti“.

Ako je malo kandidata, mogao bi svaki pročitati svoju molbu. Poslije čitanja potpisane molbe predaju se celebrantu. Može se molba napisati samo na jednoj listi, od svih potpisati i prinijeti je u prikaznom ophodu, i poslije objesiti na vidnom mjestu u crkvi.

Na upućenu molbu odgovara celebrant: „U ime ove župne zajednice radosno prihvaćam vašu molbu. Istovremeno pozivam sve vjernike, a posebno vaše roditelje, da skupa sa mnom prime odgovornost za vašu pripravu bilo s molitvom, bilo s dobrim primjerima i osobnom suradnjom u poučavanju i pripremanju za svetu potvrdu.“

Jedan od roditelja: „Izražavajući želje i osjećaje svih ovdje prisutnih roditelja obećajemo da ćemo pomagati, moliti i sve učiniti što je moguće da im naše obitelji budu u pomoći.“

Jedan od kateheta: „U ime svih vjeroučitelja, obećajem ovim pripravnici našu bratsku ljubav i pomoć u njihovoj pripravi za sveti sakrament potvrde.“

Iza toga nastavlja se pokornički čin. Najbolje bi bilo da molitvu vjernika izriču sami kandidati. Poželjno je da je oni sami i sastave u duhu slavlja. Tako-

der je poželjno da u prikaznom ophodu sudjeluju kandidati noseći prikazne darove. Da se daje važnost ulozi roditelja, neka celebrant daje bratski cjelov mira jednom od roditelja, a on dalje kandidatima potvrde.

Obred potvrde. Potvrda se normalno mora dijeliti za vrijeme svete mise. Potvrda mora imati pashalnu dimenziju, tj. mora biti orijentirana euharistiji da se istakne intimna veza toga sakramenta s cjelokupnom kršćanskom inicijacijom koja svoj vrhunac postiže u svetoj pričesti u kojoj sudjeluju krizmanici. Ta norma ne bi vodila ničemu ako se povezanost potvrde i euharistije ne bi osvijetlila prethodnom katehezom i u homiliji.

Ako krizmanici još nisu primili prvu sv. pričest i neće je primiti ni prigodom potvrde, potvrda se mora slaviti bez mise. Bilo bi nelogično da obred potvrde slijedi euharistija a da oni na kojima se dovršuje kršćanska inicijacija ne sudjeluju u pričesti koja je vrhunac iste inicijacije.

S misom ili bez mise potvrda se mora podjeljivati u zajedničarskom slavlju svih kandidata a ne pojedinačno. Od te norme može se odstupiti u slučaju smrti i kad odrasli prima krštenje, zatim potvrdu i euharistiju.

Ako se potvrda dijeli za vrijeme mise, misu treba slaviti isti službenik koji dijeli potvrdu. Ipak svetu misu može slaviti i neki drugi svećenik, ali u tom slučaju biskup predsjedava liturgiji riječi i vrši sve ono što redovito spada na službenika potvrde. Biskup na kraju mise zaključuje obred dajući blagoslov.

Prisutnost biskupa je bitna datost u cjelokupnoj povijesti rimskog obreda, element prvotne važnosti ne toliko zbog njegove moći koliko zbog toga što se „tako najbolje očituje veza s prvim izljevom Duha Svetoga na dan Pedesetnice“ (RP 7). „Biskup je odjeven u znakove svoje duhovne vlasti ne stoga da se časti njegova prisutnost, već da svoju tipično biskupsku službu: potpuno ucijepiti krštenike u Krista, potpuno ih uvesti u Kristovu Crkvu“.¹⁰

Prikladno je i pastoralno korisno da za vrijeme obreda tumač kratko i sažeto rastumači prisutnima značenje obreda i digne im duh.

Nema sumnje da u svoje vrijeme treba održavati prikladnu meditativnu molitvenu šutnju koja uzdiže duh i potiče sabranost pri primanju darova Duha Svetoga.

Sigurno je da će slavljenje biti svečanije i djelatnije ako se u raznim časovima mise i obreda održava odgovarajuće pjevanje. Zajedničko sveto, lako i diskretno pjevanje više će doprinijeti zajedništvu i prodiranju u dubinu otajstva koje se vrši nego slušanje pjevačkog zbora.

Za misu se uzimlje vlastiti formular krizmene mise (u tom slučaju boja ruha je bijela ili crvena) osim ako se potvrda dijeli u nedjelju adventa, korizmu, uskrsnu, sveti tjedan ili se slavi posebna svetkovina. Uvijek, i u ove dane mogu se uzeti sva ili djelomično čitanja mise dana ili predloženi tekstovi iz obrednika potvrde.

10. A. L. Heusche, *La Pastorale dei Sacramenti*, u P.G. Barauna, *Elle Di Ci*, Asti 1965, 505.

Svečanom ulaznom procesijom započinje obred. Ulazeći u crkvu pjevaju-ći prikladnu pjesmu, ispred biskupa stupaju krizmanici sa svojim kumovima i kumama. Zbog znakovitosti mogla bi se u procesiji nositi uskrсна svijeća, simbol pashalnog otajstva koje je prisutno u svakom sakramentu; blagoslovljena voda koja podsjeća na krštenje koje potvrđa nadopunjuje; te sveto ulje krizme. Prolazeći kroz crkvu, biskup bi mogao poškopiti svetom vodom sve prisutne uz eventualne riječi: „Neka ova voda, nosilac Božjih dobročinstava, obnovi u vama vaše krštenje i tako vas pripravi da primite potvrdu”.¹¹

Slijedi uobičajeno iskazivanje poštovanja oltaru, pozdrav zajednici, poziv na molitvu, šutnja i molitva.

Službi Božje riječi kojom započinje obred potvrde valja dati posebno značenje. „Slušanjem Božje riječi mnogostruko djelovanje Duha Svetoga prožima Crkvu i svakog krštenika i potvrđenika i tako se Gospodnja volja očituje u životu kršćana” (RP 13). Po Božjoj riječi postaje jasno da je Duh Sveti onaj koji poziva i osposobljava za nasljedovanje Krista.

Iza evanđelja službeniku potvrde *predstavljaju se krizmanici*. Najbolje je da predstavljanje obavi onaj koji je kandidate pripremao za potvrdu. Pojedini potvrđenik proziva se po imenu i jedan po jedan praćeni kumom ulaze u prezbiterij i rasporede se pred službenikom potvrde, ali tako da vjernicima ne priječe pogled. Ukoliko je preveliki broj potvrđenika, rubrike predviđaju da ih se ne proziva po imenu već da se rasporede na prikladno mjesto pred službenikom potvrde. Prikladno je da broj potvrđenika ne bude prevelik. Tako se izbjegava gužva i neprikladna žurba, a omogućuje koncentracija i sabranost zajednice. Predstavljanje ne smije izgledati kao bilo kakva prozivka, već kao istinsko predstavljanje i postulacija sakramenta. Može se izreći i kratka formula postulacije.

Ne smije se zanemariti ono procesionalno kretanje kandidata praćenih kumovima koji se dolaze predstaviti pred svetište. To kretanje simbolizira odgovor krizmanika na Božji poziv. Da to ne izgleda kao uobičajeno mijenjanje mjesta, sve se treba odvijati dostojanstveno.

Gdje se zbog uvjeta mjesta ili broja potvrđenika ne može obaviti to kretanje, bilo bi dobro da na formulu postulacije svoj pristanak dadu ili svi krizmanici skupa ili jedan u ime svih.

Predstavljanje slijedi *homilija* koja će živom riječi po posljednji put raspoložiti srca kandidata za primanje sakramentalne milosti.

Iza homilije službenik potvrde poziva kandidate da pred cijelom zajednicom *obnove krsni zavjet*. Obnova krsnih obećanja je integralni i temeljni element obreda potvrde. Nastavlja se slijed krsnog obreda ondje gdje je bio prekinut i povezuje se s potvrdom koja ga dopunjuje. Ono što su pri krštenju roditelji i kumovi izrekli u ime djeteta, sada to dijete odraslo i zrelo svjesno i odgovorno usvaja krsni zavjet i njegovu obaveznost. To prihvaća javno pred Crkvom i skupa sa svom

¹¹. Ovdje, 504.

Crkvom. Tom prigodom i zajednica vjernika obnavlja svoja krsna obećanja da bi se sjetila i svojih kršćanskih obaveza.

Da obnova krsnih obećanja ne bude obično, konvencionalno, mehaničko izgovaranje „odričem“ i „vjerujem“, apsolutno je potrebno u pripravnoj katehezi prodrijeti u dubinu krsne sakramentalne stvarnosti.

Obnova krsnih obećanja zaključuje se u vjeri Crkve pristankom službenika i zajednice. Taj pristanak u vjeru fiksiran je posebnom formulom koja se može zamijeniti i drugom prikladnom formulom koju slobodno sastavlja službenik. To može biti i prikladna pjesma s kojom zajednica jednoglasno izražava svoju vjeru.

Najprikladnije je da vjernici svoj pristanak izraze predviđenim „Amen“, pogotovo što je u heterogenoj zajednici teško izvesti jednoglasnu pjesmu. Međutim, nije najvažnija formula koliko svijest što se tom formulom, tim „Amen“ izražava.

Prvo polaganje ruku vrši biskup i eventualno svećenici koji će mu pomagati u krizmavanju. Ruke se pružaju nad sve krizmanike u kolektivnoj formi, ali molitvu izgovara samo biskup.

Premda ovo prvo polaganje ruku nije zahtjev za valjanost sakramenta, nije bitni obred ali spada na integritet obreda i treba ga visoko cijiniti. Polaganje ruku u rimskom obredu podjele potvrde uvijek je bilo propisano. Ono ne smije proći nezapaženo jer ta biblijska kretanja zazivanja Duha Svetoga vrlo je bliza shvaćanju vjernika.

Tom obredu prethodi poziv predsjedatelja zajednice: „Pomolimo se. . . Svetopisamske poruke više puta spominju da su prethodno apostoli molili prije nego su dijelili Duha Svetoga. To znači da milost Duha Svetoga ne možemo na silu primiti. Nju slobodno dariva Bog, pa je trebamo izmoliti. Stoga biskup poziva sve na molitvu. Krizmanike i zajednicu koja preuzima suodgovornost za krizmanike kako pri krizmi tako i poslije potvrde.

Poziv biskupa slijedi, ne tek simbolična već sadržajna, *sveta šutnja*. „Svi koji prisustvuju tom svetom obredu sveto će šutjeti i sabrano moliti prisjećajući se onih darova Duha Svetoga koji će se podijeliti vjernicima snagom ovog sakramenta. Šutljivim razmišljanjem upoznat će koliko su im potrebni ti darovi“, poučava sv. Karlo.

Iza svete šutnje slijedi epiklezijalna molitva sazivanja Duha Svetoga koju izgovara samo službenik potvrde. Sada službenik pruženih ruku nad krizmanicima tu tihu molitvu zajednice izražava u glasnoj molitvi. Riječi molitve sadrže molitvenu prošnju za sedam darova Duha Svetoga prema proroku Izaiji (11,2).

Krizmanje. Iza spomenute molitve slijedi bitni čin potvrde. Sada svaki pojedini krizmanik, praćen s kumom (može i s roditeljima) stupi pred biskupa ili s obzirom na okolnosti biskup se približi pojedinom kandidatu. Više se preporučuje prvi način jer se to bolje ostvaruje djelatno sudjelovanje potvrđenika i njegovo slobodno predstavljanje biskupu da bude potvrđen. Taj način je osobito preporučljiv ako nije bilo poimeničnog predstavljanja kandidata i njihova procesionalnog kretanja prema biskupu.

Prije nego pođu pred biskupa može kum napraviti na čelu svoga kumčeta znak križa. Došavši pred biskupa, kum stavlja svoju desnu ruku na rame svoga kumčeta i biskupu kazuje ime kandidata. Stavljavajući ruku na rame, kum s tom kretnjom izražava svoju spremnost uzeti u zaštitu krizmanika i da će ga riječju i primjerom voditi Kristu. I sam kandidat može reći svoje ime.

Dakle, ime kandidata izgovara samo kum ili kandidat. Ovdje se ne radi o tome da se biskupu kaže ime. To se čini stoga da se ukloni utisak kao da je to neosobna podjela sakramenta nekom pasivnom subjektu. Osobno se predstaviti ili biti predstavljen od kuma izražava međuljudsko živo druženje da se predstavimo jednoj osobi i da se uđe s njom u međusobni odnos. Stoga je veoma prikladno obdržavati taj osobni, humani i intimni međudnos u obredu potvrde koja stvarno stvara osobni odnos očinstva i sinovstva između biskupa i krizmanika.

Biskup umoči palac desne ruke u posudicu s krizmom koju drži đakon, položi ruku na glavu kandidata i istodobno učini s palcem znak križa govoreći: „P., primi pečat Dara Duha Svetoga“. Krizmanik odgovori glasno: „Amen“. Što znači: „Da, tako je. Živjet ću potvrdu.“

Podjela se završava biskupovim pozdravom i željom potvrđeniku: „Mir tebi!“ Ta želja integrira se odgovorom potvrđenika: „I s duhom tvojim!“ Ta izmjena pozdrava unosi mnogo topline koja obogaćuje i u skladu je s onim minimumom uljudnosti jer svaki pozdrav traži i odgovor.

Ako zbog prevelikog broja kandidata biskupu pomažu drugi svećenici, svećenici ne uzimlju sami posudice s uljem, već je primaju iz ruku biskupa. Ta kretnja označava da je biskup izvorni djelatelj potvrde, a ostale je on pozvao da mu pomognu. Tu kretnju treba izvršiti na rječit način uz upozorenje vjernicima.

Ako je veliki broj kandidata, za vrijeme podjeljivanja potvrde i da bi se održala sabranost i pažnja, može se izvesti prikladna pjesma. Pjevanje pak ne smije ometati onaj dijalogalni odnos između biskupa i krizmanika.

Sveopća molitva. Službenik potvrde uvodi u sveopću molitvu koja se obavlja na uobičajeni način. Iako je formular te molitve usklađen s prigodnim događajem, uvijek treba sačuvati njezin sveopći karakter te ne smiju uzmanjkati one nakane za Crkvu, svijet, potrebnu braću i mjesnu Crkvu.

Sveopća molitva je odgovor zajednice koja je sudjelovala u pripravi potvrđenika i djelatno sudjelovala u obredu potvrde koja ih je definitivno pritjelovila angažiranoj zajednici spašenih i sad moli nebeskog Oca da u krizmanicima započeto djelo dovrši.

Uobičajenim obredima nastavlja se euharistijsko slavlje, ali se Vjerovanje izostavlja jer je učinjena ispovijest vjere.

Vrlo je prikladno da potvrđenici sudjeluju u prikaznoj procesiji noseći žrtvene darove.

Dobro je da posebnim riječima, obzirom na potvrdu, biskup pozove vjernike na zajedničko moljenje „Oče naš“. Vlastito je Duhu Svetome da u nama moli i da kršćanin u Duhu Svetome izgovara svoj: Abbà! Oče!

Sudjelovanje potvrđenika u svetoj pričesti je vrhunac kršćanske inicijacije. Stoga bi bilo korisno i dobro da se prije pričesti potvrđenike upozori na svetu pričest koja je kao pečat koji se stavlja na zadnju postaju itinerarija kršćanske inicijacije. Bilo bi također prikladno da kumovi i kume prate svoju kumčad na pričest kao što su ih pratili za primanje potvrde. Odraslim potvrđenicima može se pričest dijeliti pod obje prilike.

Potvrдно slavlje završava se trokratnim blagoslovom ili blagoslovnom molitvom koju biskup izgovara nad pukom ispruženim rukama.

Pri izlasku iz crkve uobičajeno je da krizmanike prate kumovi i kume. Međutim, potvrđeni, ti „junaci dana“ postigli su sada zrelost u vjeri koja im daje izvjesnu autonomiju u zajednici potvrđenika, pa nek budu toga svjesni išli sami ili s kumovima.